

УДК 343.9

ОСОБЛИВОСТІ СЛІДЧОГО ОГЛЯДУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ОБІГУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК

Реуцький А. В.

*Кримський юридичний інститут Національного університету «Юридична академія
України ім. Я. Мудрого», м. Сімферополь, Україна*

У статті розглянуто проблемні питання щодо підготовки та проведення слідчого огляду при розслідуванні злочинів у сфері виготовлення й обігу платіжних карток, визначено перелік відомостей, які підлягають з'ясуванню при огляді, розкрито особливості проведення окремих видів огляду.

Ключові слова: платіжна картка, методика розслідування злочинів, слідчий огляд.

Розвиток українського ринку платіжних карток за останні роки свідчить про численні переваги запровадження банками та використання громадянами цього платіжного засобу. Однак поряд з позитивними результатами цього процесу існують і негативні, адже збільшилася кількість несанкціонованих транзакцій за картковими рахунками, активно удосконалюються способи вчинення злочинів у сфері виготовлення та обороту платіжних карток. У зв'язку з цим постає нагальна проблема щодо формування окремої методики розслідування, що має за мету розроблення положень криміналістичної характеристики, планування й організації розслідування цього різновиду злочинів. В рамках цієї методики необхідно також визначити особливості проведення окремих слідчих дій, у тому числі слідчого огляду.

Як відзначає Васильєв О. М., «...це найбільш «продуктивна» дія, яка дозволяє встановити великий обсяг доказів, що стосується всіх сторін складу злочину – об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта й суб'єктивної сторони; найбільш складне, що потребує застосування низки тактичних прийомів і засобів криміналістичної техніки» [1, с. 85]. В процесі розслідування злочинів у сфері виготовлення та обігу платіжних карток можуть застосовуватися різні види огляду: огляд місця події, документів, приміщень, предметів (POS-терміналів, банкоматів та імпринтерів).

Проблеми огляду місця події досить докладно розглянуті провідними вченими криміналістами, що дозволяє вести мову про наявність бази для розробки ще недостатньо дослідженого напрямку з проведення огляду місця події при розслідуванні складу даного злочину.

Деякі аспекти тактики проведення огляду місця події при розслідуванні різних видів розкрадань з використанням комп'ютерів, банківських злочинів досліджували Баяхчев В. Г., Вехов В. Б., Дьячков А. М., Євдокимов С. Г., Єрьомін С. Г., Отряхін В. І., Скоромников К. С., Улейчик В. В., Цоколов О. І. та ін. [2-4] Касаткін А. В., Крилов В. В., Рогозін В. Ю., Остроушко О. В. та інші науковці

описали тактичні особливості й рекомендації з виконання окремих слідчих дій при розслідуванні злочинів у сфері комп'ютерної інформації [5-7].

Треба зазначити, що огляд місця події є найбільш невідкладною слідчою дією при розслідуванні цього виду злочинів, адже вона вже на самому початку дозволяє слідчому вирішити питання про те, чи вчинено злочин, і якщо вчинено, то який. Через те, що найбільший масив даних стосовно обігу платіжних карток зберігається в електронному вигляді, затягування строків проведення цієї слідчої дії може спричинити не виправну втрату доказового матеріалу у зв'язку з тим, що «...за багатьма діючими в різних установах, організаціях і на підприємствах правилами, що регламентують процес зберігання та знищення комп'ютерної інформації («електронних документів») та її носіїв (якщо інформація має конфіденційний характер), максимальний строк їх зберігання, як правило, не перевищує трьох місяців. За правилами чинного ділового обороту між фізичними і юридичними особами строк зберігання комп'ютерної інформації, «електронних» та інших документів, створених комп'ютерною технікою і відображаючих початкові операції, не перевищує одного місяця» [8, с. 177]. Крім того, слід урахувувати, що існують особливості комп'ютерної інформації, які можуть перешкоджати розслідуванню: не документовані форми її зберігання, швидкість і легкість знищення, знеособленість. Отже, несвоєчасно проведений огляд місця події буде або марним, або малоінформативним.

Аналіз та узагальнення кримінальних справ по злочинах у даній сфері підтвердив висновки Абдуррагімової Т. І., що слідчі в деяких випадках необґрунтовано відмовляються від проведення огляду місця події або не проводять його там, де це необхідно, допускаючи при цьому безліч помилок як тактичного, так і організаційного характеру [9, с. 83]. Ігнорування цієї слідчої дії призводить до не виправної втрати доказової інформації і найбільш негативним чином позначається на повноті й об'єктивності розслідування, розв'язанні завдань кримінального судочинства. При розслідуванні злочинів у сфері виготовлення та обігу платіжних карток місце події має дещо своєрідний характер, обумовлений специфікою механізму злочинної діяльності.

Місцем події прийнято вважати «... приміщення або місцевість, де вчинено злочин або є матеріальні сліди, пов'язані з подією злочину» [10, с. 342]. У криміналістичних наукових джерелах відзначається, що необхідно розрізняти місце події і місце злочину. При розслідуванні злочинів розглядуваної категорії вони, як правило, не збігаються, оскільки злочин вчиняється в місцях обслуговування платіжних карток, через POS-термінали або комп'ютери, а ознаки злочину виявляються безпосередньо в емітента платіжної картки або її власника. Місце події збігається з місцем злочину, якщо злочинця затримано в момент зняття готівки в банкоматі або при покупці за платіжною картою.

Аналіз результатів узагальнення слідчої практики показав, що по злочинах у сфері виготовлення та обігу платіжних карток огляд місця події провадився у приміщеннях (а) підприємств, що обслуговують розрахунки платіжними картками, тобто там, де така картка була використана (магазини, кав'ярні, АЗС і т. д.); (б) де знаходиться банкомат, використовуваний злочинцем для одержання грошових коштів; (в) банківських установ або процесингових центрів; (г) у приміщеннях, де виготовлялися підроблені платіжні картки; (д) у приміщеннях, де встановлена

комп'ютерна техніка, за допомогою якої було вчинено злочин, або знаходиться провайдер, що надає послуги з доступу в мережу інтернет; а також на ділянках території, по яких проходять кабелі зв'язку між учасниками системи, що обслуговують обіг платіжних карток.

Огляд місця події — це єдиний процес, який у тактичному плані поділяється на 3 етапи – підготовчий, робочий і заключний. Усі вони достатньо ретельно досліджені вченими-криміналістами.

На підготовчому етапі, якщо протиправні діяння були вчинені дистанційно з використанням комп'ютерної мережі, як правильно відзначив Яковлев О. М., важливо встановити оперативний контакт з адміністратором мережі з метою: (а) забезпечення збереження протоколів, що вказують на несанкціонований доступ до комп'ютерної інформації; (б) визначення можливого місцеперебування комп'ютерної техніки, яка використовувалася для вчинення злочину (у комп'ютерних мережах програмне забезпечення, як правило, налагоджене так, аби максимально повно протоколювати всі події, що відбуваються в системі); (в) аналізу й документування операцій, виконаних зловмисником [11, с. 268].

Слід відзначити, що у зв'язку зі специфікою виготовлення й обігу платіжних карток при проведенні слідчих дій необхідною умовою є залучення спеціалістів. Результати узагальнення кримінальних справ показали, що в 15 % досліджених кримінальних справ останні не залучалися до огляду, що негативно позначилося на результативності розслідування злочинів.

На огляд місця події бажано виїжджати слідчо-оперативній групі, в яку поруч зі слідчим, оперативними працівниками і понятими, доцільно включати: (а) спеціаліста-криміналіста, який знає особливості роботи зі слідами злочинів цієї категорії; (б) спеціаліста з комп'ютерної техніки й мережних технологій (у разі вчинення злочину через локальну мережу або мережу інтернет); (в) бухгалтера-ревизора конкретного профілю, який знає особливості електронного документообігу; (г) спеціаліста з обігу платіжних карток; (д) представника служби безпеки об'єкта, що підлягає огляду; (е) працівників технічного відділу банківської установи та/або процесингової системи (при огляді й вилученні інформації з POS-термінала або банкомата).

Гаврілін Ю. В. слушно відзначив, що основними завданнями спеціалістів у галузі комп'ютерної техніки при огляді місця події є: виконання всіх маніпуляцій з комп'ютерною технікою (вмикання — вимикання, розбирання — складання та ін.); надання допомоги слідчому в описі комп'ютерної техніки й периферійного устаткування в протоколах слідчих дій; проведення експрес-аналізу комп'ютерної інформації; виявлення інформаційних слідів злочину; запобігання знищенню або пошкодженню комп'ютерної інформації; вилучення комп'ютерної інформації та ін. [12, с. 57].

Підготовка і застосування технічних засобів при огляді місця події при злочинах у сфері виготовлення та обігу платіжних карток має низку особливостей. Так, при цьому найчастіше застосовувалися фотографування й відеозапис. Останнім часом слідчі почали використовувати також комп'ютерну техніку, спеціальне програмне забезпечення й інші технічні пристрої, призначені для вилучення (копіювання), безпечного зберігання та переміщення великих масивів комп'ютерної інформації та їх носіїв.

При підготовці до огляду місця події слідчий повинен забезпечити наявність необхідної техніки. Це може бути ноутбук з програмним забезпеченням, за допомогою якого можна здійснити пошук, копіювання й аналіз інформації.

Слід погодитися із твердженнями деяких учених [13, с. 73; 14, с. 91], що понятими слід запрошувати людей, обізнаних у комп'ютерній техніці й у тонкощах обігу платіжних карток. Так, «нерозуміння змісту того, що відбувається, для людини, запрошеної понятим, а пізніше допитаної в суді, може не переконати суд у визнанні доказами тих чи інших обставин» [15, с. 114].

Початкову точку огляду слідчий обирає залежно від того, яке приміщення (ділянка місцевості) оглядається. Так, при огляді приміщень, у яких виготовлялися підроблені платіжні картки, це може бути розташування спеціального устаткування (комп'ютерної техніки з термопринтером, енкодером та ін.); при огляді ділянок місцевості, якими проходять кабелі зв'язку, це місце порушення кабелю, куди безпосередньо підключалися злочинці; при огляді підприємств, установ, організацій, що обслуговують розрахунки платіжними картками, це може бути або комп'ютер з підключеним POS-терміналом, банкомат чи імпринтер. Інакше кажучи, початкова точка повинна мати максимально інформативні й кількісні сліди злочинної діяльності. При цьому, на нашу думку, найбільш інформативним буде ексцентричний спосіб, коли огляд провадиться від центра до периферії, де центр — початкова точка. Однак, іноді, якщо місцем події стає банкомат, то враховуючи жваве пересування людей у місці його знаходження, слідчому потрібно спочатку встановити межі місця події, як ділянку можливого розтушування слідів злочинця, місцезнаходження точки спостереження злочинця за банкоматом, наявність приладів дистанційного контролю за ситуацією тощо, та оглянути периферійну ділянку території. Тільки після цього можна приступати до ретельного огляду центрального об'єкту місця події.

В процесі огляду допускається переміщення предмета, що оглядається, його розбирання та інші маніпуляції з ним, продиктовані слідчою необхідністю [16, с. 249]. Наприклад, можуть бути зняті передні панелі банкомата, контрольно-касового апарата, POS-терміналу; досліджена пам'ять комп'ютерної техніки й машинних носіїв інформації і т. д.

У зв'язку з тим, що всі події в сфері виготовлення та обігу платіжних карток фіксуються процесинговим центром, сервером банківської установи, електронним контрольно-касовим апаратом, комп'ютерною технікою з POS-терміналом, важливо особливу увагу приділити вивченню файлів реєстрації на цих системах. «Адже інформація про будь-яку подію (в тому числі, хто ініціював її, коли і в який час вона відбулася, які при цьому були порушені файли) реєструється в цих файлах. Зокрема, у файлах реєстрації може бути відображена інформація про паролі користувачів, їх імена, ідентифікаційні номери» [12, с. 59].

У процесі огляду місця події по розглядуваних злочинах можуть вилучатися такі об'єкти, як касовий чек, сліпи з платіжної картки, квитанції POS-терміналу, відбитки кліше імпринтера, контрольні стрічки, документи, що засвідчують особу злочинця, документи фінансової звітності, роздруківки, виписки за рахунками, стоп-листи, внутрішні інструкції підприємства та інші документи, платіжні картки, заготовки й устаткування для виготовлення платіжних карток, комп'ютерна інформація (електронні реєстри, журнали, реєстраційні протоколи тощо),

комп'ютерна техніка (касовий апарат, банкомат, комп'ютер та ін.), відеозаписи або фотознімки, зроблені фото-, відеокамерою банкомата, службою банківської безпеки та ін.

Окрім місця події об'єктом огляду виступають і певні документи. При цьому, як показав аналіз кримінальних справ, огляд документів може бути як самостійною слідчою дією, так і входити до складу тих слідчих дій, у процесі яких було виявлено документ. Як самостійна слідча дія за вивченими кримінальними справами огляд документів проводився у 89% випадків на початковому етапі розслідування.

Тактику огляду документів досить ретельно розроблено науковцями-криміналістами [1, с. 112; 17; 18]. Однак, як уже відзначалося, огляд документів при розслідуванні злочинів у сфері виготовлення та обігу платіжних карток, має певну специфіку, що недостатньо досліджена. Вона виявляється в тому, що за цими злочинними проявами доводиться провадити огляд документів особливого виду. Так, предметом огляду по цих злочинах можуть бути: 1) платіжні картки; 2) установчі документи підприємства, такі як статут, установчий договір, свідоцтво про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності, свідоцтво про взяття на податковий облік тощо (у разі вчинення злочину шляхом створення підприємства й укладення з банківською установою договору на обслуговування платіжних карток); 3) документи бухгалтерського обліку; 4) різного роду неофіційні документи (чернетки, розрахунки, списки банкоматів, реквізитів платіжних карток); 5) аналітичні документи (довідки, звіти); 6) технологічні документи; 7) банківські документи (договори, додатки, роздруківки за рахунками, різного роду звіти, стоп-листи та ін.); 8) документи на машинних носіях інформації (електронні журнали, протоколи, реєстри); 9) різного роду касові документи (сліпи, квитанції банкоматів та POS-терміналів тощо).

Результати анкетування слідчих свідчать, що вони зазнають труднощів при огляді платіжних карток, касових документів, документів бухгалтерського обліку, банківських документів і документів на машинних носіях інформації, через їх значну кількість і різну спрямованість, що охоплює різні галузі знань. У зв'язку із цим видається за необхідне залучати до огляду відповідних спеціалістів.

Вважаємо, що огляд документів у справах розглядуваної категорії має переслідувати такі цілі: (1) перевірку справжності документа; (2) з'ясування його належності пред'явникові; (3) виявлення ознак його підробки; (4) виявлення ознак інтелектуальної підробки (неіснуючих реквізитів, одержаних злочинцями за допомогою спеціального програмного забезпечення, що використовується банківськими установами для персоналізації платіжних карток); (5) виявлення слідів, залишених на документі злочинцем і знаряддям злочину; (6) визначення обставин, що мають значення для справи.

При підготовці до огляду документів важливо: (а) з'ясувати необхідність участі спеціаліста; (б) вивчити особливості видів і форм документів, що оглядаються, а також специфіку їх руху в документообігу підприємства, банківської установи, процесингової компанії. При цьому треба спробувати дістати справжній примірник документа для порівняння.

При огляді документа насамперед треба виявити на ньому всі можливі сліди – сліди пальців рук людини, сліди підробки та ін. Їх особливості, засоби вилучення й вивчення досить ретельно розглянуто в криміналістичній літературі [19-21], але че-

рез можливість наявності на документі магнітних полів або складних мікросхем (наприклад, магнітна смуга чи мікрочип платіжної картки) і небезпеки їх пошкодження не слід користуватися такими криміналістичними засобами, як магнітна щітка, магнітний підіймач тощо, що мають високі магнітні властивості, а також кислотними й лужними розчинами. Умови огляду обов'язково повинні виключати дію на документи електромагнітних полів, рентгенівських та інших видів випромінювань.

Має рацію Бахін В. П., який на початку огляду пропонує визначити «...вид документа, ким і коли виданий або виготовлений; зовнішні ознаки (папір, барвники, спосіб нанесення тексту); зміст (які факти та обставини, важливі для розслідування, відображені в документі); ознаки змін тексту, реквізитів, зовнішнього впливу» [22]. Вважаємо доцільно також з'ясувати таке:

1) призначення документа і його справжність, визначити наявність або відсутність: (а) усіх необхідних реквізитів; (б) будь-яких деформацій документа (зміна форми документа, сліди різного роду дій – наплавлення, хвилі, зафарбовування, відколи, зміни колірних відтінків, сліди нанесення різного роду речовин і т. д.); (в) дефектів друку реквізитів; (г) відповідності реквізитів, які мають збігатися (при ембосуванні на платіжній картці знаки з одного боку вдавнені, а з другого боку опуклі); (д) відповідності розташування реквізитів; (е) відповідності барвників, паперу, захисної сітки, емблем та інших знаків (у тому числі голограми) встановленим тим або іншим стандартам; (є) збігу ембосованих знаків зі знаками, виконаним барвником; (ж) заміну ламінованого шару чи фотографій;

2) ознаки зміни документа як у цілому, так і його окремих компонентів;

3) інформацію про особу або організацію, що відповідає за виготовлення, зберігання, випуск в обіг й використання документа;

4) обставини, що мають значення для справи;

5) мету й можливості використання документа для здійснення тих чи інших операцій;

6) з якого матеріалу виготовлено документ (наприклад, дослідити пластик платіжної картки з вимірами його товщини, розміру, висоти ембосованих символів, перевірити справжність смуги для підпису власника), а також його реквізити, підписи, печатки, ембосовані символи;

7) кому видано документ, його номер та дата випуску, строк дії.

При цьому можуть використовуватися прийоми огляду в косо падаючому світлі, в ультрафіолетових та інфрачервоних променях чи під мікроскопом.

При огляді платіжної картки треба запросити також спеціаліста з необхідним устаткуванням, який зміг би розшифрувати інформацію, закодовану на магнітній смужі або мікрочипі платіжної картки, щоб порівняти її з реквізитами, ембосованими на ній, документами та сліпами, знайденими в злочинця.

При огляді сліпів, квитанцій POS-терміналів і банкоматів належить з'ясувати наявність обов'язкових реквізитів: ідентифікатора банківської установи; дату здійснення операції; вид операції (зняття, купівля чи повернення); суму операції (у гривнях чи іноземній валюті); реквізити платіжної картки (визначені правилами безпеки платіжної системи); номер імпринтера POS-терміналу чи банкомата, код авторизації; підпис касира (якщо це передбачено правилами платіжної системи); підпис держателя платіжної картки (у випадку оформлення сліпа - обов'язково, а при оформ-

ленні квитанції платіжного терміналу – якщо це передбачено правилами платіжної системи).

Аналіз та узагальнення слідчої практики показав, що для оптимізації процесу розслідування огляд документів необхідно провадити послідовно, тобто після огляду платіжної картки треба оглядати документи, що засвідчують особу, яка намагалася нею скористатися, а також документи, що підтверджують цю операцію. При визначенні дійсності платіжної картки документи, що засвідчують особу, або документи, що підтверджують операцію, можуть виявитися підробленими.

Особливості огляду документів на машинних носіях інформації розглянуто деякими вченими [14; 6; 7], що дослідили цю проблему досить повно. Вважаємо доцільним зупинитися на декількох моментах: 1) огляд провадиться тільки за участю спеціалістів; 2) мета огляду документів на машинних носіях інформації — аналіз змісту, виявлення фактичних даних, що мають значення для справи, й можливих ознак підробки; 3) юридична сила документа на машинному носії може підтверджуватися цифровим підписом; 4) після проведення огляду документ роздруковується й додається до протоколу огляду.

Оглядаються також приміщення банківських установ і процесингових центрів для з'ясування особливостей розташування банківського устаткування, необхідного для проведення операцій з платіжними картками, й визначення місць на яких повинні перебувати працівники при виконанні службових обов'язків. У 69% випадків проводився огляд різних предметів, які використовувалися при виготовленні підроблених і справжніх платіжних карток, товарів, незаконно придбаних злочинцем з їх допомогою і засобів учинення злочину (транспортні засоби, відео- й фотокамери та ін.).

У процесі розслідування злочинів у сфері виготовлення та обігу платіжних карток виникає потреба у проведенні огляду електронних терміналів – банкомата, контрольно-касового апарата, POS-терміналу тощо. У зв'язку з необхідністю використовувати при цьому спеціальні знання треба запросити для участі в огляді спеціаліста (у галузі мережних технологій, технічної експлуатації й ремонту комп'ютерів) і працівника технічного відділу банківської установи чи іншого підприємства, що встановило це устаткування і обслуговує його (за відсутності такого, це може бути оператор терміналу). В процесі слідчого огляду передовсім необхідно здійснити фото- й відеозйомку, виявити й вилучити сліди пальців рук на клавіатурі й екрані. Треба також приділити увагу технічному стану терміналу, виявити всі можливі пошкодження (як на ньому, так і на кабелях, що з'єднують його з банківською установою), технічні пристрої, не передбачені конструкцією терміналу або сліди їх кріплення, сторонні програми, вилучити з нього платіжні картки, касові стрічки, виписки, блок пам'яті, відеозапис чи фотознімки.

Належний огляд допомагає слідчому й оперативному працівникові висунути обґрунтовані версії про коло осіб, які брали участь або могли брати участь у вчиненні злочину, окреслити невідкладні слідчі дії й оперативно-розшукові заходи, скорегувати алгоритм розслідування.

Список літератури

1. Васильев А.Н. Тактика отдельных следственных действий / А. Н. Васильев. – М. : Юрид. лит., 1981.

2. Баяхчев В. Г. Расследование хищений, совершаемых в кредитно-финансовой сфере с использованием электронных средств доступа : метод. рекомендации (извлеч.) / В. Г. Баяхчев, В. В. Улейчик и др. // Информ. бюл. СК МВД России. – 1998. – № 4. – С. 78-90.
3. Вехов В. Б. Особенности расследования преступлений, совершаемых с использованием средств электронно-вычислительной техники : [учеб.-метод. пособие] / В. Б. Вехов. – Волгоград : Перемена, 1998. – 72 с
4. Особенности расследования тяжких преступлений (руководство для следователей) / [отв. ред. Б. П. Смагоринский, А. А. Закатов]. – Волгоград, 1995. – 200 с.
5. Касаткин А. В. Тактика соби­рания и использования компьютерной информации при расследовании преступлений : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / А. В. Касаткин. – М. : Акад. МВД России, 1997. – 23 с.
6. Крылов В. В. Основы криминалистической теории расследования преступлений в сфере информации : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / В. В. Крылов. – М. : Изд-во МГУ, 1998. – 50 с.
7. Рогозин В. Ю. Особенности расследования и предупреждения преступлений в сфере компьютерной информации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / В. Ю. Рогозин. – Волгоград : ВЮИ МВД России, 1998. – 286 с.
8. Тлиш А. Д. Проблемы методики расследования преступлений в сфере экономической деятельности, совершаемых с использованием компьютерных технологий и пластиковых карт : дис. ... канд. юрид. наук : 12. 09. 09 / А. Д. Тлиш. – Краснодар : Кубан. гос. аграр. ун-т, 2002.
9. Абдурагимова Т. И. Расследование изготовления, сбыта и использования поддельных пластиковых карт / Т. И. Абдурагимова ; [под ред. Е. Р. Россинской]. – М. : Право и закон, 2001.
10. Коновалова В. О. Слідчий огляд / В. О. Коновалова // Настільна книга слідчого : наук.-практ. вид. для слідчих і дізнавачів / М. І. Панов, В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова. – К., 2003. – С. 342
11. Яковлев А. Н. Теоретические и методические основы экспертного исследования документов на машинных магнитных носителях информации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / А. Н. Яковлев. – Саратов, 2000.
12. Преступления в сфере компьютерной информации: квалификация и доказывание : [учеб. пособие] / под ред. Ю. В. Гаврилина. – М. : Юрид. ин-т МВД РФ, 2003.
13. Гаврилин Ю. В. Расследование неправомерного доступа к компьютерной информации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Ю. В. Гаврилин. – М., 2000.
14. Касаткин А. В. Тактика соби­рания и использования компьютерной информации при расследовании преступлений : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / А. В. Касаткин. – М., 1997. – С. 91
15. Голубев В. О. Розслідування комп'ютерних злочинів : монографія / В. О. Голубев. – Запоріжжя : Гуманіт. ун-т «ЗІДМУ», 2003. – С. 114.
16. Криминалистика : [ученик] / [под ред. А. Г. Филиппова (отв. ред.), А. Ф. Волынского]. – М. : СПАРК, 1998.
17. Глотов О. М. Осмотр документов следователем : [учеб. пособие] / О. М. Глотов. – Луганск: Ин-т усоверш. след. работы прокуратуры СССР, 1983. – 42 с.
18. Слідчий огляд: сутність, види, тактика проведення огляду місця події і тактика використання техніко-криміналістичних засобів та спеціальних знань : [монографія] / [за заг. ред. В. О. Комахи]. – Д. : ІМА-прес, 2004. – 396 с.
19. Баканова Л. П. Дактилоскопические исследования : [учеб. пособие] / Л. П. Баканова. – Ташкент : Ташк. ВШ МВШ СССР, 1980. – 274 с.
20. Маландин, И. Г. Дактилоскопия : [учеб. пособие] / И. Г. Маландин. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1967. – 75 с.
21. Самищенко С. С. Современная дактилоскопия: проблемы и тенденции развития : [монография] / С. С. Самищенко. – М. : Акад. управл. МВД России, 2002. – 456 с.
22. Огляд місця події при розслідуванні окремих видів злочинів : [наук.-практ. посіб]. / [за ред. Н. І. Клименка]. – К. : Юрінком Інтер, 2005.

Реуцкий А. В. Особенности следственного осмотра при расследовании преступлений в сфере изготовления и обращения платежных карточек / А. В. Реуцкий // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2012. – Т. 25 (64). № 1. 2012. – С. 178-187.

Рассмотрены проблемные вопросы касающиеся подготовки и производства следственного осмотра при расследовании преступлений в сфере изготовления и оборота платежных карточек, определены сведения, подлежащие выяснению при осмотре, раскрыты особенности проведения отдельных видов осмотра.

Ключевые слова: платежная карточка, методика расследования преступлений, следственный осмотр.

Reutsky A. Features investigative examination in the investigation of crimes in the sphere of production and circulation of payment cards / A Reutsky// Scientific Notes of Tavrida National V. I. Vernadsky University. – Series : Juridical sciences. – 2012. – Vol. 25 (64). № 1. 2012. – P. 179-187.

Problematic aspects of the preparation and examination of investigative when investigating crimes in the sphere of production and circulation of credit cards, information determined to be clarified during the inspection, revealed features of certain types of inspection.

Keywords: credit card, the method of investigation of crimes, investigative examination.

Статья поступила в редакцию 10.05.2012.